

Thommessen-analysen

Kronikken er publisert i Norsk Fiskeoppdrett nr 10/2023, og er skrevet av advokatene Mons Alfred Paulsen, Trond Hatland og Daniel-André Hansen. Tittelen er *Trafikklyssystemet evaluert – formålene er ikke oppnådd*. De presenterer en detaljert oversikt over hvordan Trafikklyssystemet har slått ut i de ulike POene i form av figuren kopiert inn nedenfor. Årstallene refererer til de 3 trafikklyssystemperiodene som hittil er fullført.

PO	2018	2020	2022	2023 (restauksjon)
1	609 tonn	977 tonn	0 tonn	1 249 tonn
2	0 tonn	2 082 tonn	0 tonn	0 tonn
3	0 tonn	0 tonn	-11 000 tonn	0 tonn
4	0 tonn	-9 000 tonn	0 tonn	0 tonn
5	0 tonn	0 tonn	0 tonn	0 tonn
6	2 033 tonn	6 384 tonn	8 189 tonn	0 tonn
7	0 tonn	2 915 tonn	0 tonn	0 tonn
8	2 654 tonn	3 648 tonn	4 305 tonn	603 tonn
9	2 585 tonn	3 855 tonn	5 150 tonn	0 tonn
10	2 303 tonn	0 tonn	3 729 tonn	0 tonn
11	1 572 tonn	2 481 tonn	3 071 tonn	148 tonn
12	2 970 tonn	4 005 tonn	200 tonn	5 172 tonn
13	633 tonn	842 tonn	0 tonn	1 071 tonn

Mellbyes kronikk

Omtrent samtidig med Thommessen-kronikken publiserte Halfdan Mellbye fra advokatfirmaet Sands en kronikk i Intrafish med tittelen *Det bør ikke vedtas nedtrekk i trafikklyssystemet i 2023/24*¹. Mellbye anfører at Stortinget har vedtatt en prosess knyttet til trafikklysene som enda ikke er gjennomført. Nye miljøindikatorer for Trafikklyssystemet skulle være på plass før 2024. Det skulle dessuten innføres en ordning der nedtrasket produksjon som følge av trafikklyssystemet kan produseres i lukket teknologi. Vesentlige sider ved Trafikklyssystemet skulle altså gjennomgås før trafikklysene for 2024-2026 settes. Mellbye peker dessuten på at Havbruksutvalget (Nøstbakkenutvalget) foreslår å oppheve ordningen med generelle produksjonsreduksjoner. Utvalget legger til grunn at det skal innføres andre ordninger til erstatning for generelle reduksjoner.

Menon-rapporten

For et års tid siden leverte Menon Economics en rapport med tittelen *Virkemidler for redusert fiskedødelighet i oppdrettsnæringen*². Oppdragsgiver var Dyrevernalliansen. Arbeidet var ledet av Oddbjørn Grønvik i Menon med Leo Grünfeld (Menon), Åsa Espmark (Nofima), René Alvestad

¹ <https://www.intrafish.no/kommentarer/det-bor-ikke-vedtas-nedtrekk-i-trafikklyssystemet-i-2023-24/2-1-1539824>

² <https://nofima.brage.unit.no/nofima-xmlui/bitstream/handle/11250/3087858/2022-158-Virkemidler-for-reduisert-fiskedodelighet-i-oppdrettsnaeringen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

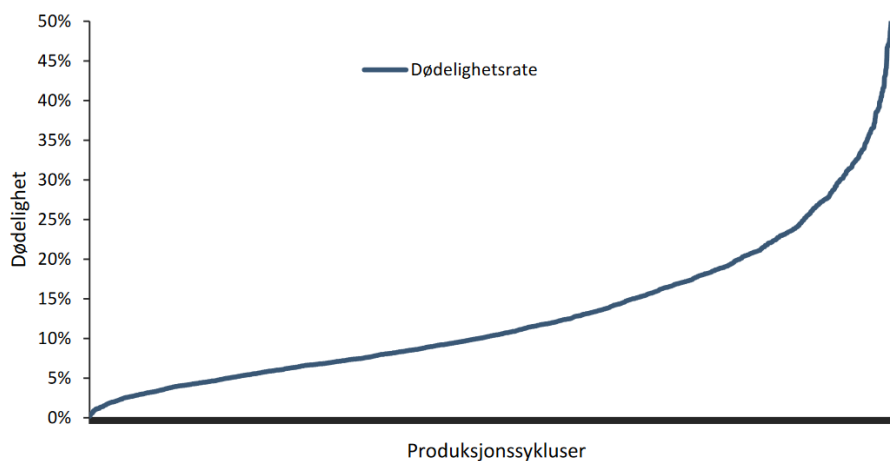
(Nofima) og Lotte Leming Rognsås (Menon) som prosjektmedarbeidere. De foreslo et trafikklys for hver produksjonssyklus og en avgift på fiskedødelighet.

Trafikklys-virkemiddelet de utredet skal måle fiskedødeligheten opp mot forhåndsdefinerte terskler for dødelighet ved avsluttet produksjonssyklus. Dersom dødeligheten er lav nok, får oppdretter tilbud om vekst på 6 prosent. Er dødeligheten for høy, må produksjonen trekkes ned. Veksten eller nedtrekket effektueres etter at produksjonssyklusen er fullført, og kan legges til/trekkes fra tillatelsene som har vært brukt i produksjonen. Et viktig poeng er at virkemiddelet knyttes til den enkelte oppdretter. Å videreutvikle det eksisterende trafikklyssystemet med en ny indikator, vil være lite målrettet og etter rapportforfatterens vurdering et uegnet virkemiddel.

Dårlig drift hos et flertall av oppdretterne

Menon-rapporten inneholder en statistisk analyse som tallfestet betydningen av drivere for dødelighet. De analyserte 1300 produksjonssykluser med laks i perioden 2016-2021, og rangerte dem etter andelen fisk som dør. Resultatet ble som vist nedenfor (kopi fra rapporten).

Figur 2-2: Produksjonssykluser i perioden 2016-2021 rangert etter dødelighet. * Kilde: Fiskeridirektoratet

*Figuren omfatter alle produksjonssykluser av laks (ikke regnbueørret) som har utsett og utslakting innenfor perioden 2016-2021. Figuren viser ikke produksjonssykluser med dødelighet høyere enn 50 prosent. Det er 40 sykluser med dødelighet over 50 prosent, og det tilsvarer i overkant av 1 prosent av alle produksjonssykluser i perioden.

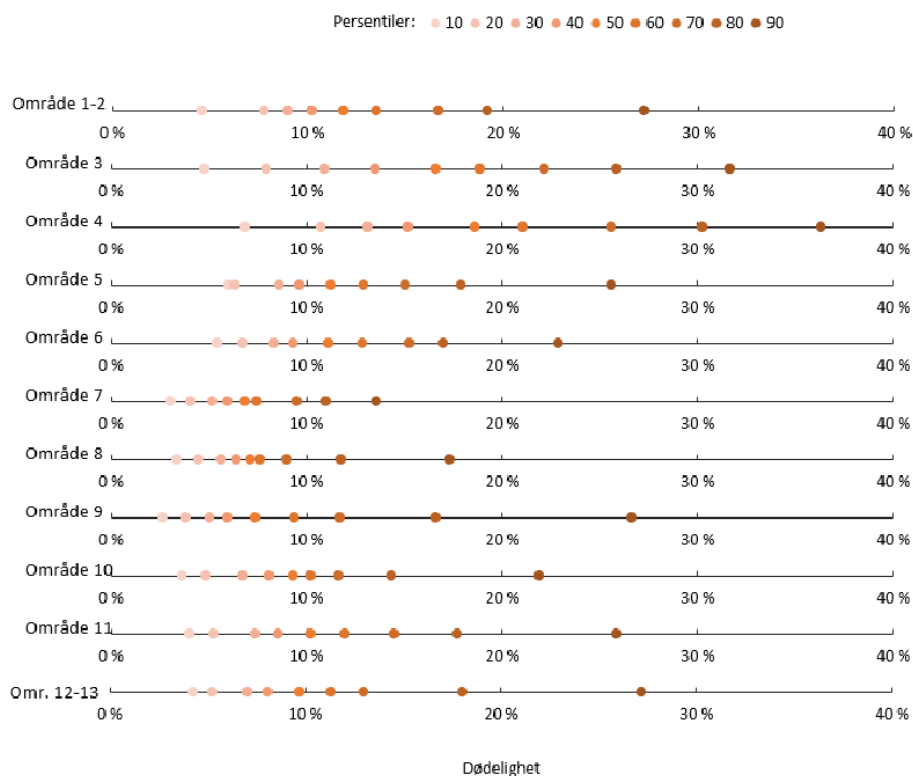
Median-syklusen hadde en dødelighet på 11%. Produksjonssykluserne som utgjør de 20 prosentene med lavest dødelighet, hadde en dødelighet på under 6%, mens femdelen med høyest dødelighet hadde en dødelighet på over 20%. Over 3% hadde mer enn 50% dødelighet, ikke 1% som Menon selv skriver i figurteksten. Vi tvinges til å slå fast at bare 20% av oppdretterne kan få karakteren god drift, mens over 20% står til stryk.

Dårlig drift er norske fiskeoppdretteres hovedproblem, og de greier tydeligvis ikke å gjøre noe med dette selv. Forslaget om offentlig regulering basert på måling av dødelighet er derfor godt.

Skrekk-diagrammet

Menon-rapporten presenterer en figur (kopiert inn nedenfor) som bør få oppdrettere og styremedlemmer til å måle prestasjon på andre måter enn etter inntjening.

Figur 2-4: Variasjon i dødelighet innenfor produksjonsområder. Kilde: Fiskeridirektoratet, bearbejdet av Nofima og Menon Economics

Figuren viser variasjonen i dødelighet mellom produksjonssykluser innenfor samme produksjonsområde i form av persentiler. En persentil er det punktet i en fordeling som skiller de som ligger over og under i en rangert fordeling. Eksempelvis er 10-persentilen det dødelighetsnivået der 10% av produksjonssykluserne har lavere dødelighet enn punktet, mens de øvrige 90% har høyere dødelighet enn dette nivået.

Det er de notorisk røde POene 3 og 4 som har flest oppdrettere med avvikende høy dødelighet, men legg også merke til at 20% i PO3 og 10% i PO4 likevel greier å drive godt med mindre enn 10% dødelighet. POene 7 og 8 skiller seg ut med svært mange som driver godt. 70% har mindre enn 10% dødelighet, og alle ligger under 20% med god margin. Hvordan får de til dette?

Hypig avlusning er driver for dødelighet

Menon konkluderte med at den økonometriske modellen tydelig viste faktorer som er forbundet med høyere dødelighet, og oppsummerer slik:

- Omfanget av mekanisk avlusning
- Sykdommene PD og ILA
- Større utsett
- Det er også argumenter for å se hen til hva de større aktørene gjør som de mindre aktørene systematisk gjør annerledes
- Produksjonssykluserne som er forbundet med søknader om unntaksvekst har lavere dødelighet

Menon skriver at effekten av de gjeldende lusereguleringene bør tas opp til vurdering. Det er tydelig at det kraftige fokuset på lusenivåer er en driver for de høye dødelighetstallene, og at det er en

målkonflikt mellom ønsket om god fiskevelferd og ønsket om lave lusnivå. Trafikklysordningen framstår ikke som et resultat av en nøye overveid beslutningsprosess.

Videre peker de på at MTB-regimet i praksis gir oppdretter en form for forsikring ved fiskedødelighet. Når fisk dør på en lokalitet, kan oppdretter samtidig øke utsettet av ny fisk på samme eller andre lokaliteter og la annen fisk man har stående vokse seg større. Dette begrenser oppdretters tap ved høy dødelighet. En overgang fra MTB til regulering av antall fisk som settes ut per konsesjon vil være et kraftig insentiv til å forkusere på god drift som et middel til å få ned dødeligheten.

Vi trenger insentiver for å satse på avl mot lus

MTB-reguleringen gir heller ingen insentiver til å satse på avl for motstandskraft mot lus. Det er vel derfor dette ikke er høyt på agendaen til avlsselskapene. Oppdretterne selv er helt likegyldige, for de kan jo bare fortsette å kompensere dødelighetstap med utsett av mer fisk.

Likegyldigheten gir seg bl.a. utslag i at kronikkene til advokatene fra Thommessen og Sands er forbigått med øredøvende stillhet i fagbladene, organisasjonene og mediene forøvrig. Skjønner virkelig ikke folk at dette er alvor?

Det kan ikke gjentas for ofte at luselysene er en bløff i regi av HI, VI, Norce og Nina. Feilinformasjon produsert av disse instituttene har skapt store driftsproblemer og økonomiske tap for oppdretterne, uten at det har hatt noen som helst virkning for villaksen. De eneste som har tjent på Trafikklyssystemet er instituttene selv.